ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

עין משפט נר מצוה

צד א ב ג מיי׳ פ״ו מהל׳ מוכל ומזיק הלכה טו סמג עשין ע טוש״ע ח״מ סי׳ שפ״ח:

צה ד מיי׳ פ״ד מהל׳ רוצח ושמירת נפש הלכה ו סמג לאוין קנט:

צו ה מיי׳ פ״ו מהל׳ מזקי ממון הלכה יג סמג עשין קח טור ש״ע ח״מ סי׳ תג סעיף ח:

צז ו מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ב:

מוסף רש״י

הכוהנו עשרה בני אדם כו׳ כולן פטורין. דנעשין שיכה כל נפש מהם, כל האפש ואין כאן מכה כל האפש, ופטורים ממיתה (לקמן כז.). **תשלומי** נזק מלמד שהבעלים **מטפלים בנבילה.** תנא דבריתא דרש ליפנא דמתניתין דתנן מטלם תשלומי נזק כמיצה כאדם ותנא עלה בברייתא דהאי דנקט תנא דמתני׳ תשלומי נזק ולא תנא תשלם את הנזק, לאשמועינן אתא שהיתן עיטל את נעילתו ומעפל בה ומוכרה והמזיק משלים עליה מה שהיכמתו תורה, שם מה חלי ומה מועד הכל (כתובות מא.) שמתין לו הנעילה של בהמתו שמתה על ידי זה שהיקה לו ועליה מוסיף ומשלם דמיהן (ב״ק צא.). **ישיב.** כסף ישיב לבעליו, דהוה ליה למיכתב בעל הטור ישלם כסף לבעליו, ישיב דכתב דמתנא למה לי, הואיל והכר כתיב ישלם, לרבות כל הטעות (לעיל ז.).

רבינו חננאל

וכי אין מכשיר מקצת נזק וחייב בכל אלא זה והתניא חמשה שישבו על פספל אחד ולא שברוהו ובא אחר וישב עמהן ושברו אחרון חייב. ואחינו לדחייה כדדחינן מפר שורו לה׳ בני אדם ומרבה בחבילות ואוקימנא דזגא מינגא ובלא איהו לא מיתבר מהו דתימא כחו לאו כגופו דמי קמ״ל. אוקימנא להא דת״ר הכשרתי מקצת נזקו דבר כרבנן ודלא כרבי ואקשי׳ והתניא הכוהנו עשרה בני אדם בעשרה מקלות בין בבת אחת בין בזה אחר זה [ומת] פטורין ר׳ יהודה בן בתירא אומר אחרון שקירב מיתתו [חייב] הנה ר״י בן בתירא סבר המכשיר במקצת נזק חייב בכולו נוקמיה לדידיה ומפרקינן דחינן לה מיתדאה ומוקמינן לה ברבים שפיר אבל לדחויה פרבנן ולוקמה כר׳ יהודה בן בתירא דהוא יחיד לא: פיס׳ חבתי בתשלומי נזקו. דייקינן ממתני׳ שאינו חייב בכל הנזק אלא בתשלומי נזק מלמד שהבעלין מטפלין בנבילה ואפקה ר׳ אמי ממכה [נפש] בהמה ישלמנה דריש ביה ישלימנה. רב כהנא מפיק לה מהא הטרפה לא ישלם כלומר מה שהיתה שוה עד שנעשית טרפה לא

י:

מאי קעביד. כגולה שמעמין ל״ל מאי קעביד טפי מאחריני ושלם כל אחד מלקו ואין לומר דליפטור דתניא פרק הפרה (לקמן נח.) אחד המוקק כור ל׳ וכא אחר והשלימו לעשרים וכא אחר והשלימו לשלשים כולם חייבין אע״ג דבגלאו איהו הוה מתה מיהו

מי דבלאו איהו לא אזלא פשיטא אלא דבלאו איהו אזלא מאי קא עביד מתקיף לה רב פפא והא איכא הא דתניא אה׳ שישבו על ספסל אחד ולא שברוהו ובא אחד וישב עליו ושברו האחרון חייב ואמר רב פפא כגון פפא בר אבא היכי דמי אילימא דבלאו איהו לא איתבר פשיטא אלא דבלאו איהו נמי איתבר מאי קעביד סוף סוף מתניתא היכא מתרצא לא צריכא דבלאו איהו הוי מיתבר בתרי שעי והשתא איתבר בחדא שעה דאמרי ליה אי לאו את הוי יתבינן טפי פורתא וקיימין (א) ולימא להו אי לאו אתון בדידי לא הוה מיתבר לא צריכא דבהדי דסמיך בהו תבר (ב) פשיטא מהו דתימא כחו לאו כגופו דמי קמ״ל דכחו כגופו דמי דכל היכא דגופו תבר כחו נמי תבר ותו ליכא והא איכא הא דתניא הכוהנו עשרה בני אדם בעשר מקלות בין בבת אחת בין בזה אחר זה ומת כולן פטורין רבי יהודה בן בתירא אומר בזה אחר זה האחרון חייב מפני שקירב את מיתתו בקטלא לא קמיירי ואיבעית אימא בפלוגתא לא קמיירי ולא והא אוקימנן דלא כרבי דלא כר׳ וכרבנן מוקמינן כר׳ יהודה בן בתירא ולא כרבנן לא מוקמינן: חבתי בתשלומי נזקו: חבתי בנזקו לא קתני אלא בתשלומי נזקו תנינא להא דתנו רבנן תשלומי נזק המלמד שהבעלים מטפלין בנבילה מנא הני מילי אמר ר׳ אמי דאמר קרא מכה נפש בהמה ישלמנה אל תקרי ישלמנה אלא ישלימנה רב כהנא אמר מהכא אם טרף יטרף יביאהו עד הטרפה לא ישלם עד טרפה ישלם טרפה עצמה לא ישלם חזקיה אמר מהכא והמת יהיה לו לניזק וכן תנא דבי חזקיה והמת יהיה לו לניזק אתה אומר לניזק או אינו אלא למזיק אמרת לא כך היה מאי לא כך היה אמר אביי אי ס״ד נבילה דמזיק הויא ליכתוב רחמנא שור תחת השור ולישתוק והמת יהיה לו למה לי ש״מ לניזק וצריכא דאי כתב רחמנא מכה בהמה ישלמנה משום דלא שכיחא אבל טרפה דשכיחא אימא לא צריכא ואי אשמועינן טרפה משום דממילא אבל מכה בהמה בדידים אימא לא ואי אשמועינן הני תרתי הא משום דלא שכיחא והא משום דממילא אבל והמת יהיה לו דשכיחא ובידים אימא לא ואי אשמועינן המת יהיה לו משום דממונא קא מזיק אבל הכא דבגופא מזיק אימא לא צריכא א״ל רב כהנא לרב אלא טעמא דכתב רחמנא והמת יהיה לו הא לאו הכי הוה אמינא נבילה דמזיק הויא השתא אי אית ליה לדידיה כמה טריפות יהיב ליה דאמר מר ישיב לרבות שוה כסף ואפילו סובין דידיה מבעיא לא נצרכא אלא לפחת נבילה לימא פחת נבילה תנאי היא דתניא אם טרף יטרף יביאהו עד

במקלת נזקו דומיא דמופר כור שהלאשון הזיק והאחרון הרג: **דלא כרבי וכרבנן מוקמינן.** דהלכה כרבים: **כנזקו לא קתני.** דליהוי משמע שישלם שור גמור מי והוא יטול את הנבילה: **אלא כתשלומי נזקו.** דמשמע השלמה שיטול ניזק את הנבילה וזה משלים לו מה שפחתתו מיתה: **תשלומי נזקו מלמד כו׳.** לשון השלמה משלים לו לניזק: **הבעלים מטפלין בנבילה. ישלימנה.** משמע שישלם המומר: **יביאהו עד.** דריש השתא הכי אם טרוף יטרף השור בשעתיעתו של שומר שכר דהאי קרא בשומר שכר כתיב כדאמרינן בהשואל (ב״מ דף נד:) פרשה שנייה נאמרה בשומר שכר יביאהו עד הטרפה יאכל כל דהיקש עד דמי הטרפה אבל דמי הטרפה עצמה לא ישלם לניזק מטפל וטורפת בנבילה לנוכרה: **אי ס״ד נבילה דמזיק.** והאי והמת יהיה לו למזיק קאמר: **ולשמור.** קרא מייתי דלא אצטריך להכי דפשיטא לן כיון דשלם שור מתת השור נבילה שלו היא: **לניזק.** שיטלנו כדמים ועליו ישלים המזיק: **מכה בהמה לא שכיחא.** שיהא אדם מזיק בהמה של חבירו לפיכך לא החמיר עליו הכתוב לטרות במכירת הנבילה: **טריפה דממילא.** שהזאב טרפה והשומר לא נתכוון אמטו להכי חם רחמנא עליה דלא למיטרפת בנבילה: **בידים.** קא מזיק אימא על המזיק לטרות בנבילה ומשלם הדמים קמ״ל: **והמת יהיה לו.** משמעי כשור נגח דשכיח ובידים הוא ממש (שהשור) שהוא (ממונו של מזיק) נתכוין לזהיק: שומר שכר שפשע וטרפה על ידי זאב כנזקי גופו חשיב ליה שהרי היה עליו לשומרה: **השתא אי הוו ליה טריפות.** למזיק כשיעור כל דמי נזקו הוה יהיב ליה בעל כרחיה דניזק דאמר מר ישיב לרבות כו׳ דידיה מיבעיא: **לא נצרכא.** הא דכתב קרא לניזק מטפל בנבילה: **אלא לפחת נבילה.** דהכי אמר רחמנא דמשעת מיתה קאי בכשומיה לניזק ואם הקריא ופחתה דמים משעת מיתה ועד שעת העמדה בדין פסידא לניזק הוא ומשלם ליה מזיק מה שהמזק הוי יתר על הדמים שהיתה נבילה שוה בשעת מיתה: ופטור

מסורת הש״ס

ו) נקמן כו: סנהדרין עח., כ) [תוספתא פ״ח], ג) [נקמן כו. נג:], ד) ב״מ לרבא וכן הוא בפסחים ועי׳ ר״מ, ה) [לעיל ו. וש״נ], ו) ש״ך לע״מ, ז) ש״ך לע״מ, ח) [וקרא כד], ט) רש״ל מ״ו,

תורה אור השלם

1. וּמַכֵּה נֶפֶשׁ בְּהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ: ויקרא כד יח
2. אם טֶרֶף יִטָּרֵף יְבִאֵהוּ עֵד הַטְּרֵפָה לֹא יְשַׁלֵּם: שמות כב יב
3. אוֹ נוֹדַע כִּי שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמוֹל שִׁלְשֹׁם וְלֹא יִשְׁמְרֻנוּ בְּעָלָיו שָׁלֹם יְשַׁלֵּם שׁוֹר תַּחַת הַשּׁוֹר וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ: שמות כא לו
4. בְּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם כֶּסֶף יָשִׁיב לִבְעָלָיו וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ: שמות כא לד

גליון הש״ס

גמרא קס״ל דכוהנו כגוונא. לקמן דף י׳ ע״כ:

הגהות הגר״א

[א] גמ׳ (ולימא להו) לא לאו אתון בדידי לא הוה מיתבר. מה״מ וע״ב הרמב״ם ל״ג ולימא עד ל״ל: **[ב]** שם פשיטא. נ״ב הרמב״ם ל״ג מאן אלא קתם ל״ל. (ועי׳ בהגר״א סימן שפ״ח): **[ג]** רש״י ד״ה לא נצרכא כו׳ לעולם כו׳ נ״ב רש״י מפרש דקושית ולימא כו׳ קאי גם מרישא דאף דבגלאו איהו לא מיתבר כלל דלא מסתמיך ליה מאי קאמר דבהדי כו׳ מבר כו׳ קמ״ל כו׳ ל״ל כלל אף שנכתב על יתם לכל ובכתבי שני. אבל לא קאי מרישא ע״כ נראין שבירתו גם כן וקמ״ל דאף שנכתב בסמיכה וח״ש פשיטא מהו דתימא כו׳ וח״ש רש״י לעולם כו׳ דקאמרת כו׳ והוא מירון על קושית שייה פשיטא ולכל קושית הרמשונה ולימא מירון רש״י בד״ה סמך כו׳. אבל הטור פי׳ דקאי רק לסתמיך לא נצרכא דבגלאו כו׳:

רבינו חננאל (המשך)

ישלם [ז] רב חזקיה אמר והמת יהיה לו לניזק. וכן תנא דבי חזקיה. ואסיקנא אי סלקא דעתך נבילה דמזיק הוי ליכתוב רחמנא שלם ישלם שור תחת השור ולישתוק והמת יהיה לו למה לי ש״מ לניזק. נימא פחת נבילה תנאי היא דתניא אם טרף יטרף

ז) תוס׳ ל״ל עד שנעשית טרפה ישלם טרפה עצמה לא ישלם.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com